

TRGOVSKI LIST

Licijska knjižnica,
Ljubljana

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradšče št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Št. telefona 552
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 90.—, za pol leta D 45.—, za četrt leta D 22'50, mesečno D 7'50, za inozemstvo D 120.—. — Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 9. decembra 1922.

Štev. 144.

List stane od 1. novembra 1922:

1. za kraljevino SHS:	
celoletno	Din. 120.—
polletno	Din. 60.—
četrtletno	Din. 30.—
mesečno	Din. 10.—
posamezna štev.	Din. 1.—
2. za inozemstvo:	
celoletno	Din. 150.—

Pravilnik o stanovanjih.

Ministrski svet je sprejel ter podpisal definitivni tekst novega pravilnika za stanovanja, ki bo objavljen v »Službenih Novinah« v najkrajšem času. V sledečem prinašamo najvažnejše odredbe iz tega pravilnika, v svrhu informacije naših čitateljev. V prvi vrsti se v tem pravilniku določa, da se najemnikom stanovanj in lokalov (poslovnih prostorov) ne more odpovedati za čas od 1. januarja 1923 do 1. januarja 1925, razen v slučajih, katere predvideva zakon o stanovanjih predstojeci pravilnik. Denarnim zavodom, zavarovalnim družbam, trgovskim, industrijskim in sličnim podjetjem, ki se nahajajo v starih zgradbah, a nosijo značaj veletrgovine, veleindustrije in veleobrata, bo odvzela stanovanjska oblast II. stopnje (sodišče za stanovanja) poslovne prostore, ako si v roku, katerega jim bo določila stanovanjska oblast, in kateri ne sme biti daljši od enega leta, ne zgradijo hiše za stanovanja svojih nameščenecv in za pomestitev svojih poslovnih prostorov. Izvzeta so ona podjetja, ki so to že napravila in katerim bi grozila zgradba novih stavb obstanek in redni razvoj. V vsakem slučaju se imajo vzeti v obzir vse razmere prizadetega podjetja. Podjetja s filijalkami se imajo smatrati celokupno kot enote in se imajo oceniti v kakem razmerju je njih imetje napram zgradbam za stanovanja, katere imajo v državi. Stanovanjska oblast I. stopnje (stanovanjska oblast) bo odvzela istotako stanovanja vsem onim najemnikom, ki imajo več nego 1.500.000 Din imetja, ali več nego 60.000 Din rednega letnega dohodka, a nimajo v državi svoje hiše, ako v roku, ki jim določi stanovanjska oblast, a kateri ne sme biti daljši od 2 let, ne zgradijo hiše za svoja stanovanja. Istotako bo stanovanjska oblast odvzela stanovanja onim najemnikom, ki imajo v istem mestu zgradbo osvobodeno od vseh omejitvev in v mislu odredb o stanovanjih in o najemniških zgradb v obče z dne 8. aprila 1921 in z dne 21. maja 1921. V to svrhu morajo te osebe v roku 15 dni potem ko stopi v veljavo ta pravilnik, odnosno 15 dni po dovršitvi nove zgradbe, da predložijo stanovanjski oblasti prijavo o svojem stanovanju, v katerem stanujejo kot najemniki. Stanovanjska oblast bo določila rok za izselitev, ki ne sme biti daljši od zakonitega odnosno običajnega roka za selitve. — Najemodajalec ima pravico odpovedi pri dodeljenem stanovanju, kakor tudi v slučaju dogovorne najeme, ako izgubi najemnik pravo stanovanja po obdih zakonskih odredbah in to samo tedaj, ako je vedenje najemnika razlog od-

povedi po splošnih zakonskih predpisih v posameznih pokrajinah. Kot tako vedenje se bo smatrala vsaka uporaba stanovanja v očitno škodo lastnika, bodisi da je bila ta škoda povzročena po očitni nemarnosti najemnika ali po njegovi krivici, potem uporaba najetega prostora proti njegovemu namenu, kakor tudi v slučaju ponovne težke poškodbe rednih hišnih predpisov. Enako pravico odpovedi ima najemodajalec tudi tedaj ako zamudi najemnik svoje dolžnosti v pogledu plačanja najemnine zaporedno 2 meseca. Lastniki imajo pravico odpovedi tudi v slučaju zgradbe novih stavb na mesto starih, ki se imajo razrušiti. Zidanje novih nadstropij se ne smatra kot zidanje novih stavb mesto starih in se sme samo v izjemnih slučajih dovoliti odvzetje posameznih delov stanovanja v kolikor je to potrebno za prizidavo ali začasno dokler se prizidavo ne izvrši. Dalje ima lastnik pravico odpovedi, ako potrebuje prostore za lastno stanovanje, in biva sedaj v tujih prostorih kot najemnik. Lastniki lokalov za izvrševanje trgovine ali obrti, ki so dali te v najem pred ali med zadnjo vojno, imajo pravico odpovedi, ako je tak lokal potreben lastniku ali njegovim otrokom, da bi v njem delali. Čas trajanja vojne se računa do 24. marca 1920, t. j. do dneva ukaza splošne demobilizacije. Ako opravlja lastnik ali njegov otroci na njih lastno ime gotov posel v tuji hiši, se jim bo istotako priznala pravica izselitve v lastni lokal, v tem slučaju pa morajo ostaviti najeti lokal v tuji hiši najdalje 8 dni po vselitvi v lastno hišo. — Po členu 5. stanovanjskega zakona se določa rok za izselitev najemnikov na leto dni od dneva odpovedi ako gre za državne, samoupravne, prosvetne, humane in zdravstvene ustanove in zavode širšega javnega interesa računajoč sem tudi lokalne. V slučajih, da so se lastnik ali njegovi otroci preselili v dotično mesto komaj po 25. juniju 1914 ali da opravljajo posel v najemnem lokalov v novi tuj zgradbi, bo trajal rok za izselitev najemnika šest mesecev od dneva odpovedi.

Za vse druge lastnike, kakor tudi za lastnike, ki so se priselili po 25. juliju 1914 in so bili v dotičnem mestu pred tem dnevom člani iste občine, določa se rok za izselitev zakoniti rok odnosno obični rok za selitve.

Nadalje vsebuje pravilnik določbe glede razpolaganja stanovanjske oblasti s stanovanji. Kakor hitro se katero stanovanje izprazni, je lastnik dolžan v teku 15 dni, odkar mu je znano, da se bo najemnik izselil, a v teku 24 ur po izselitvi najemnika, obvestiti o tem pisмено pristojno stanovanjsko oblast. Stanovanjska oblast bo dodelila izpraznjena stanovanja tekom 8 dni po izpraznjenju ali odvetju stanovanja. Prednost pri dodelitvi stanovanj imajo državni nameščenici, osebe, ki se morajo izseliti zbog rušenja starih stavb, in osebe, ki se bavijo s posli občega interesa. Glede določitve najemnine pri stanovanjih in poslovnih prostorih določa ta pravilnik: Najemniki stanovanj in lokalov — poslovnih prostorov — obdržijo iste od 1. januarja 1923 do 1. januarja 1925 po tedanjih ali sporazumno določenih najemninah, ali za najemnino, kate-

ro bo v slučaju nesporazuma lastnika in najemnika določilo izbrano sodišče. Izbrano sodišče bo reševalo spore o višini najemnine z ozirom na lokalne razmere, stanje ni vrednost stavbe, pravično amortizacijo vložnega kapitala, davke in druge stvarne in osebne razloge lastnika, najemnika in oseb, ki stanujejo z njim v istem stanovanju a niso člani družine najemnika.

Pri oceni stvarnih in osebnih razlogov lastnika in najemnika se bo oziralo tudi na njiju ekonomski položaj. Za člane najemnikove družine se smatrajo njegova žena in otroci ali one osebe, katere izdržuje najemnik po zakonu ali dogovorno. — Osebe, ki stanujejo skupno z najemnikom v istem stanovanju, se bodo pri reševanju vzele samo tedaj v obzir, ako ne plačajo najemniku za stanovanje ničesar. Določena najemnina velja za ves čas zakona o stanovanjih razen v primerih večje spremembe stvarnih in osebnih razmer. Pri dodelitvi stanovanj ne bo določala stanovanjska oblast najemnino, ampak v prvi vrsti stranke same sporazumno, a v slučaju nesporazuma izvoljeno sodišče po predpisih predidodelega člena z izjemo, da velja določena najemnina od dneva vselitve. Kar se tiče podnajema določa novi pravilnik, da razen niže navedenih omejitev za podnajeme, ne veljajo nobene omejitve predvidene v stanovanjskem zakonu ali v tem pravilniku. Izselitev najemnikov na kateregasi bodi osnovi ima za posledico tudi izselitev podnajemnika. Od 1. januarja 1920 za ves čas veljavnosti stanovanjskega zakona ima lastnik hiše pravico soudeležbe na podnajemnici, katero dobiva najemnik z devanjem v podnajem posameznih delov stanovanja in to: a) pri mebliranih prostorih 15%, b) pri praznih prostorih 30%. Prednje določilo se nanaša samo na one dele stanovanja in vrste podnajema, katerih uselitev je omogočil najemnik sam, kateremu pripade tudi najemnina za gotove osebne usluge (pohišstvo, skupni prostori, postrežba in slično), ne glede na okolnost, kedaj se je ta vselitev izvršila. Najemnikova dolžnost je, da v takih slučajih obvesti lastnika takoj po uselitvi podnajemnika z navedbo točnih podatkov o najemnici, katero prejema, in to bodo storili tudi vsi drugi najemniki, ki so že prej oddali poedine dele v podnajem. Za podnajeme, sklenjene potom rekvizicije, kakor tudi za one, sklenjene na katerisibodi način, ki se odlikujejo s tem, da tvorijo celoto v pogledu njih uporabe in pri katerih nimajo taki podnajemniki nobenih zvez z ozirom na usluge, način stanovanja ali opravljanja kakega posla, se bo polagala cela najemnina lastniku hiše.

Nove zgradbe se oprostijo vseh omejitev, predvidenih v stanovanjskem zakonu in v tem pravilniku. Kot nove zgradbe se smatrajo (razen na teritoriju bivše kraljevine Srbije in Črne gore, za katere veljajo posebni predpisi): 1. Vse nove zgradbe, ki se bodo sezidale in one katerih zgradba se je začela po 1. novembu 1918, kakor tudi vsa na novo sezidana nadstropja in na novo dozidani deli k že postojecim zgradbam. 2.) Vse zgradbe in njih deli, ki so bili do sedaj oproščeni takih

omejitev. 3. Prostori za stanovanja in poslovne lokale v starih zgradbah, ki so se osnovno restavriral, a niso se mogle prej uporabiti za stanovanja, tako so se s tem dobili novi prostori za stanovanje. —

Končno vsebuje novi pravilnik odredbe glede kazni za posamezne kršitve stanovanjskega zakona, glede organizacij in dela stanovanjskih oblasti itd.

Fr. Zelenik:

Za povzdigo trgovskega stanu.

Nezadostna gospodarska izobrazba našega naroda je kriva, da ne znamo dovolj ceniti pomena trgovine za narodno gospodarstvo in zato tudi naša trgovina ne uživa primerne upoštevanja in potrebne podpore ne od strani širokih slojev konzumenta, kakor tudi ne od strani države.

Tega je pa trgovina največ sama kriva, ker je pre malo storila za varovanje svojega ugleda.

Važen pripomoček v obrambo trgovskega stanu in njegovega ugleda je stanovska organizacija. V organizaciji je moč, s katero lahko uspešno branimo koristi trgovskega stanu. Naša trgovina je poštena, zato bo njen boj za svojo čast in svoj ugled lažji in uspešnejši.

Nekaj požrtvovalnih tovarišev se po prevratu ni zbal, ne truda, ne denarnih žrtev, da so organizirali naše trgovstvo v gremije in zadruge. Trgovsko društvo v Celju pa hoče napraviti v ti smeri še nadaljne korake, kakor je razvidno iz okrožnice, katere razpošilja tovarišem svojega okrožja.

V izpodbudo trgovstvu v drugih okrožjih priobčujemo vsebino te okrožnice.

Tovariši trgovci!

Da pomoremo svojemu stanu zopet do veljave, katere mu po njegovi važnosti v državi gre, je nujna potreba, da organiziramo svoj stan.

Trgovski stan je sicer organiziran na podlagi državne naprave: gremijev. Ali to so poluradne naprave in kot take ne morejo biti tako inicijativne in gibčne, kakor mi hočemo in kakor je nam potrebno.

Vkljub obstoju teh naših organizacij in vkljub temu, da so te poklicane v to, so se izdajale naredbe in ustvarjali zakoni brez sodelovanja teh naših organizacij, čeravno se tičijo naredbe in zakoni edinole trgovstva.

Imeti moramo od vlade popolnoma neodvisno inicijativno silo, ki bo v vseh vprašanih gospodarske in tudi socialne zakonodaje sodelovala ali pa dajala našim zastopstvom, t. s. gremiji in Trgovska zbornica, navdila in nasvete, kako naj sodelujejo v takih vprašanih.

Vse naše gospodarske razmere v državi so popolnoma razorane. Naš železniški promet postaja z vsakim dnevom slabši, čeravno imamo zavoznega inventarja več, kakor ga sploh potrebujemo. Istotako ne deluje redno pošta. Za izboljšanje valute uporabljajo neprimerna sredstva.

In zakaj tako? V skupščini imamo pač mnogo politikov in strankarjev, tudi nekaj teoretikov, pa menda

nobenega praktika na polju trgovine in narodnega gospodarstva. Nismo pristranski, da ne bi priznavali dela zastopnikov v skupščini, ali ne poznajo trgovine in narodnega gospodarstva, zato pa tudi njihov trud nima primerne in potrebne blagoslova.

Kot primer zakona, ki bo ostal brez vsakega uspeha, navedemo zakon o pobijanju draginje. Lovi se za malenkostmi, pušča pa se v nemar najglavnejše vzroke, kojih odprava bi nam pomogla do padanje draginje. Navedemo tu en tak vzrok: bančno poslovanje. Banke so organizirane v kartelu, kateri obsega banke cele Jugoslavije. Trговец mora plačevati danes za kredit 20 in še več odstotkov in tako zasluži banka pri kupčijah trgovca več kot pa trgovec sam. To gotovo ni zdravo razmerje. Nismo pa čitali in ne slišali, da bi poskušala država omejiti to zlo.

Drugi vzroki naše draginje so:

Slaba valuta, slabe prometne razmere, neprimerne naredbe glede kupovanja deviz, birokratizem v državni upravi itd.

Naloga naše organizacije bi bila, da podpira poklicane činitelje in sodeluje pri izdelovanju zakonov. Predvsem bi naj naša organizacija sodelovala potom gremijev in trgovske zbornice. Na vsak način bi bila njena dolžnost, da te naše naprave pripravi do tega, da v vsakem slučaju, v katerem gre za zadeve vsega trgovstva, poslušajo nas bodisi potom enket, shodov ali kakorsibodi, ter da bodo sodelovale ne le strokovno za to poklicane osebe, ampak da se bo poslušalo tudi besede ne samo velikega ampak tudi srednjega in malega trgovca.

Organizacija bi se naj izvedla na nastopni način:

Trgovsko društvo v Celju kot osrednje društvo osnuje za sedaj podružnice v Šmarju, Slovenjgradcu, Konjicah, Rogatecu, Sevnici, Brežicah, Šoštanju, na Laškem in Vranskem. Vodstvo teh podružnic bi prevzeli inicijativni trgovci, ki bi znali pridobiti za organizacijo vse trgovce svojega okoliša. Društveni prispevki pri podružnicah bi bili enaki, kakor pri našem osrednjem društvu. Podružnice pa bi oddajale polovico svojih prispevkov osrednjemu društvu v Celju, dočim bi ostajala druga polovica podružnici za njene potrebe. Osrednje društvo osnuje s pomočjo obeh gremijev društveno strokovno pisarno, katera bi imela nalogo, da poleg informacijske službe dela inicijativno na vseh poljih, koder se bo pokazala potreba.

V izvedbo organizacije bi služila ta-le sredstva:

1. Populariziranje ideje potom časopisja in z okrožnicami kot predpriprava;

2. po temeljiti predpripravi sklicevanje shodov v imenovanih krajih ter ustanovitev podružnic na temelju enakih pravil, katere mora pripraviti osrednje društvo v Celju;

3. osebna agitacija.

Organizatorično delo mora biti tako živahno, da pridobimo v okolišu mesta Celja najmanj 200 članov, v drugih krajih pa 500 članov za začetek.

Pri tem številu bi imelo društvo nastopne dohodke: 200 celjskih članov po 120 dinarjev letno, skupaj 24.000 Din, 500 članov podružnic po 60 dinarjev letno, skupaj 30.000 Din, članarina skupaj 54.000 Din.

Troškov za vzdrževanje pisarne itd. bi bilo: Amortizacija inventarja 1000 Din, najemnina lokala 2000 Din, plača tajniku 40.000 Din, plača pomožnemu osebju 10.000 Din, časopisi in knjige 2000 Din, potni stroški za intervencije in drugi upravni stroški 15.000 Din, skupaj 70.000 Din.

Primanjkljaj bi tedaj znašal 16.000 dinarjev, katerega bi morala kriti oba gremija.

Ker bi društvena pisarna obenem izvrševala tudi posle celjskega in okoliškega gremija, bi ta seveda morala tajnika za svoje posle posebej honorirati. S tem postane slika ugodnejša.

Naloga podružnic bi bila, da poleg sovzdrževanja osrednje pisarne zbirajo upravičene pritožbe, stvarne kritike in nasvete svojih društvenih članov in sporočajo osrednji pisarni. Ta porablja te podatke za skupne pritožbe, spomenice, pri enketah, shodih in drugje v svrhu izboljšanja že obstoječih ali pri ustvarjanju novih zakonov itd.

Osrednja pisarna bi morala obveščati poslance o naših zahtevah in pritožbah ter storiti vse, da se slišijo naše pritožbe na merodajnih mestih.

Sodelovati moramo tudi pri sklepanju trgovskih pogodb s tujimi državami.

Pripricani smo, da bi nam taka organizacija prinašala ne samo moralne ampak tudi gmatne koristi. Naš stan bi si priboril s časom zopet oni ugled, katerega je užival nekdanj in kateri mu po njegovi važnosti za narodno gospodarstvo gre.

Trgovsko društvo v Celju.

Centralizacija kapitala v Ameriki.

Nikjer ni opažati centralizacije kapitala tako intenzivno, kakor ravno v Ameriki, kjer se je kapitalizem najbolj razvil. Tam so se porodili

trusti in razvoj trustov rapidno napreduje v vseh gospodarskih panogah, ne glede na mnoge postave, ki so se izdale z namenom to gibanje oziroma ustanavljanje novih trustov preprečiti ali vsaj ovirajo. Komaj sta se dve družbi združili, se že poroča javnosti, da je več takih družb, ki so se že enkrat združile, ustanovilo novo družbo, novo skupno organizacijo. Znan je zakon, ki ga navaja Marks v kapitalističnem gospodarskem redu in ki ima učinek, da stremi kapital za tem, da se vedno bolj združuje v vedno manjšem krogu kapitalistov. Nekateri narodni gospodarji so trdili, da je ta Marksova teza napačna, da ni njegova trditev o osredotočenju kapitala utemeljena in da dokazujejo Marksovo zmotu, so se trudili, ter delali na vse kriplje na to, da so se prejeli razni zakoni proti trustom. Toda v teku let se je vendar dokazalo, da je Marksova trditev utemeljena, da je bilo Marksovo mnenje pravilno, kajti zakon o centralizaciji kapitala je v našem današnjem kapitalističnem gospodarskem redu mnogo močnejši, nego so bili zakoni, ki so jih sprejele zakonodajne zbornice, ki so bili namenjeni, da gibanje trustov udušijo, da nadaljno centralizacijo kapitalistov preprečijo. In danes se ta centralizacija kapitala vrši zelo hitro.

Kolikor večja je korporacija, s kolikor večjim kapitalom razpolaga, toliko večja je njena ofenzivna in večja moč onih kapitalistov, ki posedujejo delnice predmetne korporacije. Socijalisti, vsaj v Ameriki, ne nasprotujejo osredotočenju kapitala, ker se zavedajo, da izvršuje s tem kapital zgodovinsko nalogo, ki mu je odkazana, da tako ustvarja podlago za boljši in popolnejši gospodarski red kakor ga imamo danes.

V Ameriki se ne združujejo n. pr. samo lastniki jeklarn, ali posestniki velikih rafinerij za olje, ampak združenje se vrši na vseh poljih. V New Yorku, v Chikagu in po drugih velikih mestih je lahko opaziti, kako se združujejo tudi n. pr. trgovci, ki prodajajo premog na drobno, združujejo se tovarnarji, podjetniki, ki meljejo žito ali pečejo kruh itd. Tu vidimo celo verigo restavracij pod enim splošnim imenom, tam zopet veliko vrsto prodajalen, v katerih se prodajajo jestvine in kolonijalno blago.

Neka večja družba je v New Yorku pod imenom Horn in Hardart odprla restavracijo, ki šteje štiri nadstropja in v kateri obeduje lahko hkratu deset tisoč gostov. Ta družba ima sama v New Yorku 21 restavracij, poleg tega pa imajo seveda restavracije tudi še po drugih mestih. Tudi mesna industrija je že davno združena v trustih in ko se govori ali piše o mesni industriji, misli se navadno petorice

mesarskih tvrdk, ki so v vsakem vprašanju, ki se tiče te industrije do ločilne. Tvrde so ločene samo po imenih, v kupčijskih zadevah pa stopajo skupaj in sicer tako, da ne delajo škode druga drugi in da se ne bi nobena druga tvrdka več mogla povspeti do stopinje, ki jo zavzema že imenovana petorica. Mogoče ne bo trajalo dolgo, ko se vseh pet tvrdk združi v eno samo veliko korporacijo.

Na enak način se vrši v Ameriki združitve kapitala potom trustev v vseh panogah gospodarstva.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

Kakor so nam potrebne gozdarske šole, tako naj je potrebna tudi pri kaki veliki žagi šola za lesne tehnike in lesne trgovce, ki bi se skupno šolali, da se eni izučijo tehnike gospodarstva in izkoriščanja, drugi pa, da se naučijo uprave gozdnih poslov ter trgovine z gozdnimi izdelki. Najbolje bi bilo, da bi bila taka šola v Drvaru, kjer je podjetje državno.

Da bi dobili dobre tehnike za delavnice in tovarne pohišstva, bi bilo treba pri eni od največjih tovarnih pohišstva osnovati večerno šolo za mlajše delavce za pohišstvo. Ravno tako bi bilo treba v gozdnih krajih osnovati praktične šole za vpeljavanje in moderniziranje domače industrije, kakor bi bilo tudi treba za tako industrijo pustiti gozdne rezervate, da bi imeli stalno les za predelavo na razpolago.

Enako bi bilo treba posvetiti pažnjo nabiranju zdravilnih rastlin, nabiranju trifte, bukovkega žira, katere bi morali gozdarski organi med narodom razširiti. V Makedoniji, kjer se nahajajo ogromni hrastovi gozdovi, bi bilo treba uvesti luščenje hrastovega lubja, ki je poleg žganja lesnega oglja zelo koristen. Pri dražbah pa je treba postaviti za pravilo, da naj plača gotov odstotek manj oni, ki predeluje les na licu mesta ali ga žaga v bližini gozda, da destilira in izdeluje druge produkte, tako, da bi se po dovršenosti predelave imel gozd čim ceneje oddati.

Treba bi bilo nabaviti take vagonce, na katere bi se dalo nakladati velike hlode, ki tehtajo po 12 do 13 ton na komad. Ravno tako bi bilo treba, dajati žagam vedno vagonce, da bi lahko dovažali svoje hlode. Treba bi bilo ljudstvo tudi podučevati ob rekah kako se goji plemenita vrba za izdelavo pletarskih izdelkov, ker je nasajenje vrb in izdelava košar za ljudstvo zelo rentabilni posel.

Podlistek.

Od začetnika do popolnega trgovca.

(58. nadaljevanje.)

Iz Bostona je namreč dospelo meseca januarja naročilo za pošiljko kaustične sode in kokosovega olja. Agent je opisal naročnika kot moža, ki zasluži polno zaupanje in čigar trgovina stoji na trdni podlagi in tudi banka of Montreal, kakor tudi informacijska pisarna so se izrekle pohvalno o njem, in tako je gospod Feldbach brez obotavljanja sklenil sprejeti naročilo proti štirimesečni trati od dneva odpošiljatve, akcept proti dokumentom. Približno sredi maja, torej nekoliko dni pred dospelkom akcepta, pa pošlje informacijska pisarna dopolnilno poročilo, v katerem naznani, da razmere dotične tvrdke niso več posebno sijajne, in svetuje previdnost pri nadaljnjih kupčijah, ker se širi govorica, da je imel naročnik velikanske izgube pri špekulaciji s sladkorjem in pavolo. — Akcept se je glasil na 1570 dolarjev, z dospelkom dne 30. maja. Kakor navadno, so tudi v tem slučaju dali banki naročilo, naj takoj brzjavijo, ako bi se listina ne rešila. Pričakovali so torej dan dosepeka z ne malo

napetostjo. 30. maj je prišel in prešel, ne da bi dospela usodepolna depesha. Vsi so se oddahnilo, le gospod Feldbach je menil, da je bolje počakati prihodnjega dne, predno se popolnoma otrese strahu. Toda tudi 31. maj in tudi 1. junij ni prinesel nobene neprijetnega poročila.

Zdaj so minule vse skrbi, kajti iz molka banke so sklepali, da je bil akcept brezdvomno rešen.

2. junija se sploh ni več mislilo na neprijetno listino, in potrlost ter razočaranje je bilo zato podvojeno, ko je dospelo pozno zvečer brzjavno obveščilo banke, da akcept ni bil rešen, in da je bil vsled tega vložen protest.

Prezrli so enostavno, da dovoljuje menično pravo v državi Massachusetts, nasprotno kakor v New Yorku, Delaware in celi vrsti drugih držav, menjičnemu upniku odloga tri dni, in da se sme šele po preteku te dobe vložiti protest vsled neplačane me nice.

1570 dolarjev je bilo torej na vsak način izgubljenih in Adolf, kot oskrbnik konta »delkrede« je moral vzeti breme na svoje rame.

Dviganje sladkornih cen tudi v juliju ni prenehalo. Združene države so nadaljevale svoja nakupovanja in vzele do konca julija že šestdesettisoč ton s trga.

Pesni sladkor, 88 procentni, prvi produkt, je notiral koncem meseca 9 šilingov 9 pence do 10 šilingov, in vse je bilo odvisno le od vremena v poletnih mesecih. Ako bo ugodno za razvoj pese, se bo moglo računati z bogato žetvijo, in mogoče ni bilo, da se ustavi, kljub pomnoženi porabi, dviganje cene, možno celo, da nastopi, akoravno le mimogrede, tudi kak padeč. Na vsak način zdaj ni kazalo drugega, kakor čakati na cenitev žetve, ki se pa pred oktobrom ne izvrši.

Misli na sladkor so torej lahko za nekoliko časa potisnili v ozadje, in niti gospod Feldbach niti prokurist se nista nič hudovala nad tem premirjem, kajti nove in velikopotezne naloge so nastopile za tvrdko.

Gospod Feldbach je že dolgo časa gojil načrte, udeležiti se pri podjetjih v kolonijah. Že od nekdanj je imel veliko zanimanje za vsa gospodarska in politična kolonijalna vprašanja in ne malo ga je razveselilo, ko je dobila vlada dovoljenje za grajenje železniške proge Dar-es-Salam — Mrogoro, kakor tudi Lome — Palime.

Ze tedaj je prokuristu izrazil svoje mnenje in izjavil, kako rad bi praktično pomagal pri razvoju afriških kolonij, ako bi se mu le nudila za to primeria priložnost.

Prokurista ni tedaj popolnoma

nič iznenadilo, ko se je 3. avgusta vrnil gospod Feldbach z borze z vidno vzvišenim razpoloženjem in mu zaklical: »Današnji dan morate, gospod Krej, rdeče podčrtati v koledarju, kajti on je mejnik v zgodovini tvrdke Feldbach. Postanemo namreč kolonijalni trgovci, in Afrika bo naše naj-novejše delavno polje!»

Sem si mislil nekaj takega, ko sem vas videl danes na borzi pri intinnem pogovoru z gospodom Fichnerjem, odvme prokurist. »Kot sem slišal, namerava oditi v Togo, da na licu mesta prouči trgovsko podlago za nova kolonijalna podjetja.»

»Da, in sicer odpotuje gospod Fichner že v najkrajšem času. Bil pa je itak že večkrat v Togo, kakor tudi v Lagos in Kamerunu, in so mu ondote razmere prav dobro znane. Dogovoril sem se z njim, da prispevamo mi polovico stroškov za raziskovalna potovanja in da pozneje skupno ustanovljamo podjetja, ki jih bo gospod Fichner predlagal in smatral dobičkanim. S tvrdko Fichner ustanovimo nekako privatno družbo, ki se bo bavila s kolonijalno trgovino, ločeno od drugih poslov. Gospod Fichner se povrne s svojega informacijskega potovanja tekom treh do štirih mesecev, in ako bodo nudili podatki, ki jih prinese s seboj, jamstvo za uspešno, zdravo delo, se nato pogovorimo o vseh podrobnostih. Do

61. Nadmeren uvoz tujega blaga in padec dinarja.

V dobi vojne je bilo ljudstvo slabo oskrbljeno z blagom, prvič ker je vladalo ogromno pomanjkanje blaga, drugič pa ker posebno v Srbiji mestno prebivalstvo ni imelo s čem kupovati vsled visokih cen, tako da ni niti najnujnejših potreb ni zadovoljilo. Okolnost, da se ni moglo niti najnujnejših potreb zadovoljiti, je vzbudila stalni pohlep ljudi po blagu in sanjanje o blagu, ki se je tekom let pretvorilo v pusto željo, ki se nikdar ne da zadovoljiti.

Po osvobojenju sploh ni bilo v Srbiji nobenega blaga, v novo osvobojenih krajih pa ga je bilo zelo malo. Poleg nepokrite potrebe ljudstva iz vojne dobe, so obstojale še potrebe za opremo in obnovo oropanih ter uničenih hiš. V kolikor je prišlo ukradenno blago v roke konsumentov, je prišlo v prv vrsti v roke onih, ki niso po blagu nikdar popraševali (ciharov itd.). K temu se je pripojilo še snovanje novih domov za tisoče mladih zakonskih parov. Tekom vojne so se navadili kmetski vojaki in vojaški delavci na nove potrebe, kakor na boljšo obleko, obutev, pijačo, jed ter hočejo to tudi doma imeti.

Med vojno dobo so mnogi ljudje iz kmetškega, delavskega stanu in iz vrst nadrobnih trgovcev ter malih obrtnikov obogateli. Bili so v stanju vse nakupiti ter so tudi nakupovali vse. S tem so vplivali na vse svoje znanice iz prejšnjih vrst, da jih posnemajo ter jih pripravili do nakupovanja, ki je presehalo njih pravo zmoglost.

Oživitev bank v Rusiji.

Po težkih, mučnih eksperimentih, ki so stali Rusijo nepreglednih žrtve in ki so uničili kulturne pridobitve več desetletij, so morali tudi Sovjeti uvideti, da se komunala ne dá uresničiti, da se enotno, skupno gospodarstvo ne dá tako lahko voditi in priznali so zopet privatno lastnino, prešli so vsaj deloma nazaj k zasebno-gospodarskemu sistemu. Tako so začeli Sovjeti tudi denarstvo in bankarstvo, ki bi se naj po njih mnenju sploh izločilo iz gospodarstva, počasi zopet vzpostavljati ter urejevati po zasebnogospodarskih principih.

V našem listu smo že pred časom poročali o ustanovitvi nove ruske državne banke, ki je dne 1. avgusta t. l. sklenila z iznosom 27,3 milijard rubljev, napram 13½ milijardam pri sklepu v predidčem mesecu. Ruska državna banka je imela namreč tekom meseca avgusta mnogo več posla, nego v vseh prejšnjih mesecih.

tedaj bomo likvidirali tudi že našo sladkorno kupčijo, ki vam je povzročila toliko skrbi, in dobiček, ki ga, kakor upam, dobimo pri tem, nam bo služil za prvo glavnico pri našem kolonijalnem podjetju.

in če se stvar udejstvi, kdo bo prevzel na licu mesta vodstvo kolonijalne trgovine?

Gospod Fichner sam. Bivališče si bo izbral v Lome in od tam nadzoroval naselbine v Lagos in Kameru. V Kamerunu poseduje itak že faktorijo z osebjem, dobro izučeni in v kolonijalnih zadevah.

To so pa dalekosežni načerti, gospod Feldbach! Toda pri izkušnjah gospoda Fichnerja in pri sredstvih, ki mu že stoji na razpolago, kakor tudi pri naši dobri organizaciji v trgovini, ki omogoča hitri promet kolonijalnih produktov, gotovo ne bo izostal uspeh, zlasti, ker bo podjetje stalo na solidni podlagi. Vaši sinovi bodo gledali, ko bodo čuli o novih namerah! Saj smem o tem z njimi govoriti?

Gotovo, gospod Krej! Še celo hvaležen vam bom, ako mi fante nekolkó seznanite s tem novim poljem.

Zlasti Fric se bo veselil, ki že od nekdanj kar gori za Afriko in ki si sigurno ničesar bolj ne želi, kakor udejstvovati se kdaj tamkaj.

(Dalje prih.)

Samo pri izdaji dolgoročnih posojil je v mesecu avgustu zaznamovani 6,7 milijard rubljev napram samo 3,2 milijardam v predidčem mesecu. Tudi je vredno, da se omeni znatno povečanje kontokorentnega prometa, ki je znašal dne 1. julija 4½ milijarde, dasi še vedno niso denarne vsote, ki dotekajo v banko takozvani tuj denar, ampak ga daje država na drug način banki na razpolago, tako da je njegova vsota dne 1. avgusta znašala še 56 odstotkov.

Poleg kreditov, katere je dajala državna banka industriji, je dobilo znatne kredite tudi poljedelstvo. Njih vsota je od 1. julija do 1. avgusta narasla od 350,7 milijonov na 427,7 milijonov rubljev. Dasi je to že precejšnja vsota, vendar pa še daleč ne odgovarja zahtevam poljedelstva.

K nadaljnim nalogam državne banke spadajo tudi diskonto in blagovna opravila, ki so pa začela polagoma izgubljati vsako važnost, da si je njih iznos številčno zrastle od 2,3 milijard rubljev dne 1. julija, na 3,1 milijarde dne 1. avgusta. Ti iznosi pa pomenijo v razmerju k celokupnemu predmetu nazadovanje in znašajo samo še 11 odstotkov celokupnega prometa. V nasprotju z blagovnimi opravili je pa diskonto znatno zrastle, tako da je tukaj samo iznos pri menjalnih poslih narastel od 19 rubljev na 615 milijonov rubljev.

Poleg državne banke obstoja sedaj tudi še banka konsumnih zadrug, ki se ni osnovala s pomočjo posojil, ampak se je predvsem opirala na lastna sredstva. Delniški kapital znaša 3,9 milijonov zlatih rubljev, ki se je razpisal potem tretji izdaj po 13.000 delnic. Do 1. septembra se je še vključilo vplačila za 21.941 delnic. Naravno, da spadajo k delničarjem združene organizacije, od katerih nahajamo sedaj že nad 300.

Poleg državne banke in združene banke ima pa Rusija sedaj že tudi privatno banko. Ta prva privatna banka se je ustanovila v Moskvi v obliki delniške družbe pod imenom Ruska trgovska banka. Nova banka ima 10 milijonov zlatih rubljev kapitala (kar bi znašalo danes približno 5146 milijonov dolarjev), ki je razdeljen na 100.000 delnic. Država kontrolira samo upravo potom zastopnika, ki glasuje pri sklepih in ki sme vsak čas upogledati v bančno knjigovodstvo. Ustanovitelj banke je neki Šved, Ašberg po imenu, ki poseduje znatne kapitale švedskega bančnega sveta. Nova banka mora položiti v državni banki zlata v vrednosti 10 odstotkov pasivnih operacij in 25 odstotkov osnovnega kapitala.

Izvoz in uvoz.

Blagovni uvoz v Jugoslavijo. Ves uvoz v našo državo se vrši po dovoljvalnem postopanju. Naši trgovci smejo blago naročiti šele tedaj, če imajo od pristojne oblasti dovoljenje uvoza. Blago, ki pride brez takega dovoljenja na mejo, se brezpogojno zavrne.

Narodno gospodarske zadeve Industrija.

Velik mlin za mletje soli se je osnoval v Novem Sadu. Z delom se prične dne 10. decembra. Zmlel bo po 6 va-

gonov dnevno. Lastnika mlina sta Dinčič in Tot.

Povišanje glavnice Alpinske montanske družbe. Z Dunaja javljajo, da je izredna generalna skupščina družbe pod predsedstvom podpredsednika Castigliolinja sklenila povišanje glavnice od 200 na 300 milijonov mark.

Carina.

Uvozno carinjenje bencina, slavnatih klobukov in železnih blagaj. Glede uvoznega carinjenja bencina, slavnatih klobukov in železnih blagaj je državni podsekretar za finance z odlokom št. 312 od 25. novembra izdal sledeča navodila: 1. Bencin, ki se uvozi v železnih ali lesenih sodih, se carini po tar. št. 177 toka 1 bruto za neto (brez odbitka tare); državna trošarina pa se plača po odbitku 17 odst. tare. 2. Slamnatih klobuki, ki so izdelani na modelu za klobuke in imajo določeno obliko, dno in obode za takojšnjo uporabo, se carinijo pri uvozu po tar. št. 367²b uvozne tarife. 3. Na železne blagajne, ki so na njih ne samo ročice in zaklopce (pokrovi) na ključavnicah, marveč tudi drugi deli in mesta prevlečena ali oploščena z aluminijem, bakrom ali nikljem ozir. z njihovimi legurami, se plača pri uvozu še 50 odstotni dodatek k carini iz tar. št. 566 car. tarife in sicer analogno pripombi 5. tar. št. 579.

Novo carinske postavke v Italiji. Z novimi carinskimi postavkami je Italija zelo povišala uvozne pristojbine za kemijske produkte. Carina za anilinske derivate znaša od sedaj 300 lir na meterski stot (preje 120 lir), za naftalinske produkte naftol, derivate in karbola, benzola, toluola, xylola, po 300 lir za meterski stot.

Promet.

Prometne omejitve.

Drž. želez. A. Direkcija Zagreb. 1. Zagreb d. k. loko, Zagreb d. k. tranzit in Sisak tranzit glej toč. 3 in 4. — 2. Sprejemanje in odpošiljanje carinske in necarinske brzovozne in sporovozne robe v vozovnih nakladah za vse postaje in proge v tranzitu preko Karlova je do nadaljnega ukinjeno. Izjeme 3. Sprejemanje vsakovrstne robe v voz. nakl. v post. prog. Bares-Pakrac, Suhopolje-Slatina in Bastajsi — Končanica za postaje preko Dugoselo — Novska vsmeri od Novske proti Brodu je do nad. ukinjeno. Izjema. Brzopokvarljiva roba kot brzovoz: sveže sadje, oglje in pošiljke, navedene v okrožnici št. 7158-V z dne 10. nov. 1922. 14. Celokupni promet preko postaj Beli Manastir, Noskovi in Donji Miholjac je še nadalje ukinjen. Izjeme pošiljke premoga iz Pečuha. 12. Na progi Beli Manastir-Baranjsko Petrovo selo je promet še nadalje ustavljen. 16. Ves promet z Reko čez Bakar je še nadalje ukinjen. 17. Sprejemanje robe, ki se naj ocarini na postaji Bakar je ukinjeno, ker se nahaja carinarna sedaj v mestu Bakar. 15. Sprejemanje pošiljk v vozovnih nakladah za industrijski tir Scagnetti v postaji Ljubljana drž. kol. je tako omejeno, da smejo posamezne postaje dnevno le po 1. voz sprejeti in odposlati za to tvrdo. 18. Sprejemanje kostanjevega lesa v vozovnih nakladah za tvrdo Kurka in Wildi v postaji Polzela — Braslovec je tako omejeno, da sme eden pošiljatelj v isti nakladalni postaji naložiti in odposlati le po en voz dnevno za to tvrdo. B. Direkcija Sarajevo. 9. V postaji Bosanski Brod so reekspedicije prepovedane. C. Direkcija Subetica. 10. Na progi Vel. Kikinda — Nakovo je ustavljen celo-

kupni promet. D. Šumsko industrijalna železnica Dobrljin-Drvvar. 11. Sprejemanje sporovozne robe v vozovnih nakladah za postajo šumsko-industrijalne železnice Prijedor — Knin in Srnetica — Jajce in v tranzitu preko teh prog je ukinjeno. V inozemstvu. Italija. 1. Uvoz krompirja iz Jugoslavije v Italijo je popoln ukinj. Izjeme krompir iz Pragerskega za tvrdo Grioni Trieste Punto franco vecchio. 2. Reekspedicije v Postojni in Tarvisio niso dovoljene. 3. Sprejemanje in odpošiljanje goveje živine za Italijo preko Rakeka je samo za klavnice v postajah Trieste S. Sabba, Trento, Torino, Milano, Venetia, Genova, Roma, Firenze in Napoli dovoljeno, ako ima izvoznik uvozno dovoljenje kraljeve italijanske vlade.

(Dalje prih.)

Vozne cene na madžarskih železnicah. 1. decembrom se na madžarskih železnicah zvišaja vozne cene za potnike za 100, tarifa za prtljago pa 200 odstotkov.

Uvedba avtomatične telefonske centrale v Beogradu. Ministrstvo pošte in telegrafa je imenovalo posebno komisijo, ki se bavi s proučevanjem uvedbe avtomatične telefonske centrale v Beogradu.

Razno.

Novi pravilnik o Narodni banki. Glavni upravni odbor Narodne banke bo imel dne 14. decembra sejo, na kateri se bo izvršila definitivna redakcija načrta novega pravilnika o Narodni banki, zlasti glede dajanja kredita.

Povišanje jamčevine za naročene vagon. Od 1. t. m. je povišana jamčevina za naročene železniške vagon v svrhu natovorjenja na 200 Din za vsak vagon. Ta vsota pripada železnici, ako se naročeni vagon ne uporabi, za kar je bil naročen.

Poštna konvencija z Romunijo. Na prošnjo ministrstva, za pošto in brzovoz je podpisal ministrski svet konvencijo o direktnem paketnem prometu med našo kraljevino in Romunijo. Konvencija bo predložena Narodni skupščini, čim se ta sestane in bo mogoče stopila že letos v veljavo.

Železniške tarife v češkoslovaški republikli bodo znižane. Zadnji sredo je imel osrednji železniški svet v Pragi sejo, na kateri je železniški minister podal obširen program železniške uprave ter naznanil, da bodo železniške tarife v bližnji bodočnosti revidirane. Posebno bodo znižane tarife za predmete dnevnih potrebščin in za industrijske izdelke, ki se izvažajo v druge dežele.

Nezaposlenost v Avstriji. Koncem novembra lanskega leta je bilo nezaposlenih 28.215, letos jih je 91.237. Od te vsote odpade na Dunaj 85.345. Narastek nezaposlenosti napram lanskemu letu znaša 221 odstotkov. Razven tega je polna industrija, v katerih delajo le po nekaj dni v tednu. Obrati v kovinski industriji se ustavljajo teden za tednom. Število brezposelnih, ki so dobivali podpore, je bilo koncem junija 33.000, koncem oktobra 57.000, v novembru je bilo samo na Dunaju novih 11.000.

Prijava terjatev in dolgov naših državljanov na Češkoslovaškem. Rok za prijavo terjatev in dolg v naših državljanov na Češkoslovaškem je podaljšana do 30./XII. t. l.

Sestanek tarifnega odbora. Železniški tarifni odbor se bo sestel v januarju 1923 in bo obravnaval vsa važnejša tarifna vprašanja. Na tem sestanku se bodo vpoštevali tudi konkretni predlogi, ki jih bodo stavili naši privredniki preko svojih strokovnih organizacij.

Jos. Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

se priporoča na veliko, galanterija, kravate, srajce, palice, potrebnice za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje, toaletno in brivsko mila, gumbi, sukanec, svila za vezenje čipk, vezene.

Ali ste že okusili

„LUKUL“ ???naš prvi, edini domači juhini iz-
vleček (zabela), kateri**prekosi**vsled izdatnosti okusa in cene
vse druge izdelke.

Izdeluje „LUKUL“, d. z. o. z., Ljubljana.

Zahtevajte v vseh trgovinah! Ne pošiljajte našega denarja v tujino!

Jadranska banka -- Beograd

Delniška glavnica: Din 60.000.000 — Rezerva: Din 30.000.000 —

PODRUŽNICE:

Bled,	Jelsa,	Ljubljana,	Split,
Cavtat,	Jesenice,	Maribor,	Šibenik,
Celje,	Korčula,	Metković,	Tržič,
Dubrovnik,	Kotor,	Prevalje,	Zagreb.
Herzognovi,	Kranj,	Sarajevo,	

Amerikanski oddelek. Naslov za brzogave: JADRANSKA.

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82, New-York
City.Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofogasta, Punta
Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

Tovarna klobukov „ŠEŠIR“

d. d. Škofja Loka

izdeluje najfinejše klobuke vseh vrst iz zajčje dlake

Specijaliteta: velur klobuki.

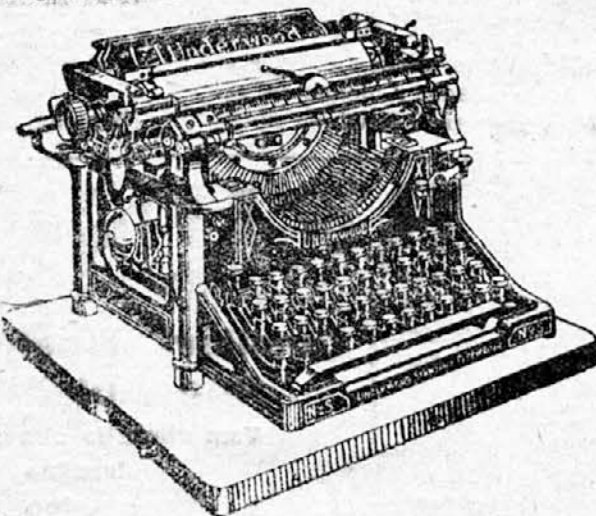
Kupuje tudi vsako množino zajčjih kož.

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko
in deželne pridelke
raznovrstno rudninsko
vodo,Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki na razpolago.**Underwood**najbolji ameriški pisalni
stroj sedanjosti**Opalograph**razmnoževalni aparat
razmnožuje strojno in
ročno pisavo potom ne-
izrabljive stekl. plošče

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo

The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.
Moderno urejena popravilnica vseh pisalnih strojev.**Erjavec & Turk**

PRI „ZLATI LOPATI“

trgovina z železnino
in cementomLjubljana, Valvazorjev trg 7
preje Hammerschmidt (Mühlisen)
nasproti Križanske cerkve.**Mavec - gips**portland- in roman-cement, apno,
opeko, umetni škrlj, strešno in
izolacijsko lepenko, watprof, kar-
bolneji, drvocement, razne žeblice

nudi po najnižji ceni

Rosta Novakovič in dr.veletrgovina s stavbenim
materijalom

Ljubljana,

Miklošičeva cesta številka 13.

Prevzame se tudi izpeljava xylo-
litnih tlakov.**AVTO**benzin, pnevmatika, olje, mast, vsa povzročila
in vožnja. Le prvovrstno blago in delo po
solidnih cenah nudi **Jugo-Avto**, d. z. o. z.
v Ljubljani.

Priporočamo veletrgovino

Jos. Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

Najboljši živalni stroji v vseh opre-
mah, Gritzner, Kaiser, Adler za rodbin-
sko in obrtno rabo, istotam igle, olje
ter vse posamezne dele za vse siste-
me na veliko in malo.**šolske zvezke**

Raznovrstne

za srednje, obrtne in osnovne šole, kompendije,
dnevnik in beležnice, raznovrsten papir in vse
šolske in pisar. potrebščine dobavljajo najceneje**TISKARNA „SAVA“, KRANJ.**

POZORI! Za trgovce posebno ugodne cene!

Maraskino MorpurgoČašica tega delikat-
nega likerja je ne-
popisen užitek!Priporočamo: Cognac Dalmatia Medicinal in druge izbrane likerje,
žganja, ekstrakte in sirupe.

Prva odlikovana dalmatinska parna destilacija V. Morpurgo, Split.

Zastopnik: Adolf Kordin, Ljubljana, Beethovnova 9.

Zahtevajte**„MEDICINAL KONJAK“**

z znamko

„Alko - modri križec“

in najfinejše krem likerje!

„ALKO“, Ljubljana-Kolizej**Na debelo!****MANUFAKTURA**Trikotaža za otroke, vse
vrste zimskega perila, no-
gavice, robci, odeje, bom-
baž za odeje, i. t. d.

po

najnižjih dnevnih cenah
pri**J. N. ŠOŠTARIČ**

Maribor

Aleksandrova cesta št. 13
prej „Merkur“